

Saksframlegg

Strategi for å tiltrekke store idrettsarrangement til Trondheim og

Sør-Trøndelag

Arkivsak.: 12/51602

Forslag til innstilling:

Bystyret tar strategien for å tiltrekke store idrettsarrangement til Trondheim og Sør-Trøndelag til orientering, og slutter seg til anbefalingen om å etablere nødvendige fora som beskrevet i saken.

Utvikling av idrettsanlegg i Trondheim og Sør-Trøndelag skal sees i sammenheng med de prioriteringer som idretten, næringslivet, kommunen og fylkeskommunen gjør i forhold til å tiltrekke nasjonale og internasjonale idrettsarrangement til byen og fylket.

Det jobbes videre med mulighetene for å etablere et arrangementsfond sammen med flere samarbeidspartnere. Dette skal sees i sammenheng med evalueringen av Kulturfondet.

Saksutredning:

Innledning

Rådmannen har besluttet å utarbeide en strategi for å tiltrekke store idrettsarrangement til Trondheim og Sør-Trøndelag. Forslaget til strategi er utarbeidet sammen med Sør-Trøndelag idrettskrets, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Næringsforeningen i Trondheim.

Trondheim og Sør-Trøndelag har lange og sterke tradisjoner for å gjennomføre store idrettsarrangement. Det største arrangementet i nyere tid er VM i nordiske grener i 1997, men i tillegg har det vært arrangert en rekke nasjonale og internasjonale arrangement og mesterskap.

For å trekke fram noen av de største:

- VM på ski 1997
- VM i orientering 2010
- World Cup i hopp og kombinert
- World Cup langrenn og world cup skiskyting 2009
- EM i håndball menn 2008
- Champions League i regi av RBK
- Challenge Tour golf 2012
- NM på sykkel, i nordiske grener og i skiskyting

Sør-Trøndelag er i den unike posisjon at det gjennomføres nasjonale og internasjonale arrangement i hele fylket. For å nevne noen så er Frøya rundt på sykkel blitt en folkefest, Bjugn har hatt VM oldboys og WC junior på skøyter, Røros har Jenterittet på sykkel og på Oppdal arrangeres

Trondheim kommune

jevnlige NM alpint og Sykkelen har blitt en suksess.

Trondheim og Sør-Trøndelag har rykket som en god arrangør – og som en god vert. Kombinasjonen av store idrettsprestasjoner og folkefest har vært varemerket for disse arrangementene. Trondheim har i tillegg gode tradisjoner og lang erfaring i å arrangere store kulturarrangementer som Olavsfestdagene, Prinsessebryllup og UKA, samt at byen er vertskap for mange internasjonale konferanser.

Trondheim og Sør-Trøndelag har også store ambisjoner om kommende internasjonale arrangementer og mesterskap. For å utarbeide en strategi for å tiltrekke store nasjonale og internasjonale idrettsarrangementer til Trondheim og Sør-Trøndelag har Sør-Trøndelag idrettskrets, Næringsforeningen i Trondheim, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune nedsatt en arbeidsgruppe som fikk følgende mandat:

Utarbeide forslag til strategi for å tiltrekke nye nasjonale og internasjonale idrettsarrangementer, for topp og bredde, barn og unge og bedriftsidrett, til Trondheim og Sør-Trøndelag.

Strategien skal identifisere

- Hvilken kompetanse som finnes i byen og fylket
- Hvordan denne kompetansen kan utnyttes i arbeidet med å tiltrekke og gjennomføre nasjonale og internasjonale idrettsarrangementer

Arbeidet skal bidra til

- Å sette Trondheim og Sør-Trøndelag på kartet nasjonalt og internasjonalt
- Bidra til utvikling av nye og fremtidsrettede idrettsanlegg
- Motivere til mer fysisk aktivitet i hele befolkningen

Strategien skal bidra til

- Økt verdiskaping i privat og offentlig sektor
- Stimulere til økt aktivitet i frivilligheten
- Dette forslaget til strategi legges frem for kretstinget i Sør-Trøndelag idrettskrets, Næringsforeningen i Trondheim, bystyret i Trondheim kommune og fylkestinget i Sør-Trøndelag fylkeskommune.

Det har vært dialog med Idrettsrådet i Trondheim om saken, og det har også vært behandlet i styremøte i idrettsrådet. Idrettsrådets kommentarer er tatt inn i saken. De peker spesielt på at dette må sees i sammenheng med utarbeidelse av ny PIFF-plan (Plan for idrett, friluftsliv og friområder) som skal utarbeides i løpet av året. Videre at man vurderer det som skal skje i Granåsen i sammenheng med arbeidet med "Helhetlig plan for Granåsen". I det videre arbeidet vil det være tett dialog med Idrettsrådet i Trondheim og de øvrige kommunene som blir berørt av arbeidet.

Arrangementspyramiden

Modellen viser arrangementspyramiden for Trondheim og Sør-Trøndelag. Modellen er ingen rangering, men en kategorisering av arrangement. Det øverste nivået er mega events som er avhengig av økonomiske bidrag fra kommune, fylke og Stortinget. Nest øverste nivå tildeles av internasjonale forbund til nasjonale forbund som oppnevner lokal arrangør. Er avhengig av anleggsutvikling og økonomisk støtte fra fylkeskommune og kommune. Nivået med internasjonalt rullerende arrangement tildeles av internasjonale organisasjoner til lokale arrangører. Bruker eksisterende anlegg, men er avhengig av dugnadshjelp fra idretten til den sportslige gjennomføringen. Nest nederste nivå tildeles av nasjonalt forbund til lokale idrettslag. Bruker eksisterende anlegg og økonomisk støtte fra fylkeskommune og kommunen varierer fra arrangement til arrangement.

For å komme i posisjon til arrangement på de to øverste nivåene det viktig at det bygges erfaringsbase og arrangementskompetanse på nivåene under. Dette vil gjøre Trondheim og Sør-Trøndelag bedre rustet til å bevege seg oppover i arrangementspyramiden mot større arrangement som genererer mer turisme og mer oppmerksomhet nasjonalt og internasjonalt.

Trondheim kommune

Kompetanse

Trondheim og Sør-Trøndelag har opparbeidet seg betydelig kompetanse på gjennomføring av store idrettsarrangement gjennom arrangement som Ski-VM 1997, World Cup i hopp, kombinert, langrenn og skiskyting, EM Håndball Menn 2008, VM Orientering 2010 og UEFA Champions League. I tillegg har gjennomføringen av store kulturarrangement som Olavsfestdagene, fiskerimessene, Prinsessebryllup og Kroningsjubileum stor overføringsverdi til gjennomføringen av store idrettsarrangement. Dette gjelder kompetanse på områder som transport, innkvartering, forpleining, arrangement i byrom, utsmykking av byen og vei i forhold til rydding, spyling, skilting, asfaltarbeid, stenging etc. (Vedlegg 1).

Det har blitt gjennomført en undersøkelse i forhold til arrangementserfaring som har vært sendt til 21 sær idretter og klubber i Trondheim med en svarprosent på 86 prosent (Vedlegg 2).

Undersøkelsen bekrefter at også idretten har gode erfaringer med gjennomføringen av store nasjonale og internasjonale idrettsarrangement. Erfaringen og kompetansen som er bygget opp motiverer til å komme i posisjon til å arrangere nye, store idrettsbegivenheter.

Gjennom søknadsprosessene til OL 2018, Fotball-EM 2016 og Sykkel-VM 2016 har Trondheim opparbeidet seg god kunnskap over hvilke krav som stilles til kapasitet på områder som erfaring og kompetanse, anlegg, innkvartering, transport, forpleining, og vertskapsbyens tilbud og fasiliteter. Dette er analysert i forhold til i hvilken grad Trondheim tilfredsstiller disse kravene. I evalueringen av Trondheims søknad til Sykkel-VM 2016 scoret Trondheim meget godt på alle kriterier foruten inntransport, noe som hovedsakelig var begrunnet i begrensninger på antall internasjonale flyvninger til Trondheim.

Data i forhold til kapasitet på områder som er sentrale for å tilfredsstille krav for å komme i posisjon til få store nasjonale og internasjonale idrettsarrangement må oppdateres kontinuerlig. Det må også være en kontinuerlig diskusjon på hvilke grep som tas for at Trondheim skal bli en enda mer attraktiv vertskapsby for store idrettsarrangement.

Sette Trondheim og Sør-Trøndelag på kartet nasjonalt og internasjonalt

Store nasjonale og internasjonale idrettsarrangement er en utmerket måte å sette Trondheim og Sør-Trøndelag på kartet. Avhengig av type arrangement kan det være økonomiske ringvirkninger og markedsførings- og omdømmevirkninger i forhold til besøkende til arrangementet og millioner av tv-seere. I forbindelse med Fotball-EM 2016-søknaden ble det anslått at det ville komme 1 million EM-turister til Norge som ville legge igjen NOK 7 milliarder i EM-relatert forbruk. Under Sykkel-VM i København 2016 ble det anslått at det var 400 millioner TV-seere. Ski-VM 2011 i Oslo hadde et økonomisk overskudd på ca. NOK 40 millioner.

Anleggsutvikling

Anleggsutvikling er meget sentralt om Sør-Trøndelag og Trondheim skal oppfylle ambisjonen om å være vertsted og vertsby for fremtidige nasjonale og internasjonale idrettsarrangement. Det stilles stadig høyere krav til anlegg både fra nasjonale og internasjonale idrettsforbund.

I Trondheim er det to igangsatte prosesser som er meget sentrale; Helhetlig plan for Granåsen og Storbyhall for kultur, idrett og messe.

Trondheim kommune

Utvikling av Granåsen har mange dimensjoner; toppidrett, arrangement, idrett og utdanning, forskning og utvikling og barn og ungdom. Hvilken retning utviklingen av Granåsen tar vil ha stor betydning for hvilke store nasjonale og internasjonale idrettsarrangement Trondheim kan komme i posisjon til å få i fremtiden. Det vil også ha stor betydning for topp og bredde til å drive trening i anlegget og i hvor stor grad Trondheim kan tilrettelegge for utøvere som ønsker å satse på både toppidrett og utdanning. Med det nye toppidrettsenteret vil det også øke forskningen på toppidrett og folkehelse.

Rådmannen fremmet "sak 09/48589 – Helhetlig aktivitetsplan for Granåsen" til bystyret 28.01.2010. I saken beskrives den fremtidige utviklingen av Granåsen med målsettinger som "Trondheims hovedarena for vinteridrett knyttet til hopp, langrenn og skiskyting" og "En inngangsportal til marka med tilstrekkelig parkeringsdekning og gode kollektivtilbud".

I "sak 6/10 – Helhetlig aktivitetsplan for Granåsen" er det gjort rede for eksisterende anlegg, behov for oppgradering av eksisterende anlegg, behov for nye anlegg og tilrettelegging for nye aktiviteter i Granåsen. I sak 11/49689 – Områdeplan for Granåsen skisenter" er det lagt stor vekt på å utvikle et anlegg som kan ta imot større internasjonale idrettsarrangement som world cup i nordiske grener og skiskyting, og et eventuelt nytt VM i nordiske grener. Sør-Trøndelag skikrets har igangsatt et arbeid med sikte på å levere en søknad til VM i nordiske grener i 2021.

Norges håndballforbund og Håndballregion Midt-Norge var blant de som tok initiativet til en utredning av en storbyhall i Trondheim. Trondheim mangler i dag en moderne arena for innendørs toppidrett. I tillegg til håndball kan en slik storhall ta i mot mesterskap og storkamper i en rekke andre innendørsidretter; volleyball, basketball, innebandy og futsal etc. I tillegg skal det vurderes om det skal tilrettelegges for ishockey.

Toppidretten har signalisert et sterkt ønske om en slik hall, da det kan bidra til at Trondheim kan tiltrekke seg store mesterskap også i framtida, og på den måten være en attraktiv by for toppidrett og toppidrettsutøvere. Toppidretten ønsker også at det lages fleksible løsninger i forhold til bl.a. tribunekapasiteten, slik at denne kan tilpasses behovet.

En eventuell ny storbyhall vil gjøre Trondheim attraktiv som vertsskapsby for nye, store idrettsarrangement, spesielt Håndball-EM og Håndball-VM og Champions League-spill for Byåsen. Det krever at hallen må ha publikumskapasitet på minimum 8 000, tilstrekkelig parkeringskapasitet og logistikk, tilstrekkelige og moderne løsninger for TV-produksjon, pressesenter med gode fasiliteter og gode og moderne fasiliteter for spillere, trenere og ledere.

Utvikling av Granåsen og bygging av en ny storbyhall i Trondheim vil medføre store kostnader. Idretten, næringslivet, kommunen og fylkeskommunen må bli enige om prioriteringene og gjøre strategiske valg i forhold til hvilke nasjonale og internasjonale idrettsarrangement byen ønsker å tiltrekke seg. Valgene som gjøres skal bidra til utvikling av nye og fremtidsrettede idrettsanlegg og motivere til mer fysisk aktivitet i hele befolkningen. De skal bidra til at det er mer attraktivt for toppidrettsutøvere å ha basen sin i Trondheim og stimulere til mer breddeidrett. Det må være en realisme i forhold til hvor stor grad valgene skal bidra til økt verdiskaping i privat og offentlig sektor og stimulere til økt aktivitet i frivilligheten.

Økt verdiskaping i privat og offentlig sektor

Trondheim kommune

På kort sikt er det særlig to hovedpunkter som er verdt å merke seg. Først selve anleggsutviklingen og -utbyggingen, som i en tidsavgrenset periode bidrar til økt sysselsetting og aktivitet innenfor byggenæringen og bransjer nært knyttet til bygg og anlegg. Det andre er gevinster knyttet til avvikling av arrangement, økt arrangementskompetanse og -erfaring, samt økonomiske effekter som følge av salg av billetter, effekter, servering m.m.

Utdrag fra Stortingsmelding nr. 26 (2011-2012), Kulturdepartementet:

“I et videre perspektiv vil internasjonale idrettsarrangementer kunne ha stor betydning for næringsutvikling både lokalt, regionalt og nasjonalt avhengig av størrelsen på begivenheten.

Med erfaringer fra VM på ski i nordiske grener i Holmenkollen vinteren 2011 i friskt minne, er det naturlig å trekke fram idrettsarrangementers bidrag til Norgesprofilering, og som grunnlag for utvikling av turistnæringen.”

I det videre arbeidet med strategien bør det redegjøres for eventuelle endringer i varehandelens omsetning under større arrangement, sammenlignet med samme periode uten arrangement. Det samme bør gjøres med hotellnæringen. Man kan på den måten få et økonomisk bilde av effekten av større arrangement.

På lengre sikt kan store arrangement bidra til å øke attraktiviteten av Trondheim, ikke bare som turistdestinasjon, men også som en by å bo i og flytte til.

Det er utviklet en kalkulator for ringvirkningsanalyse av PwC etter oppdrag fra Innovasjon Norge (Vedlegg 4). Norwegian Convention Bureau administrer verktøyet nasjonalt. Visit Trondheim er deltaker i det nasjonale prosjektet for ”arrangementsturisme” og er den som administrer dette verktøyet lokalt (regionalt). Verktøyet vil sette standard for denne typen ringvirkningsanalyse, da det nå vil bli tatt i bruk over hele landet.

Det er viktig å fastslå at dette er et verktøy som ikke egner seg for f.eks. en lokal festival med bare regionalt besøk, og hvor det meste av kostnader (honorar) går ut av regionen. Årsaken er at man forutsetter at besøkende fra vertsregionen ikke endrer sitt forbruk av lokale og regionale varer og tjenester og derfor ikke tilfører noe. Tvert i mot kan det bli et svært negativt resultat hvis også honorarer og eventuelle andre kostnader forsvinner ut.

Det er nylig kjørt en test på Olavsfestdagene med kalkulatoren, og det skal nå kjøres en test med World Cup i Granåsen.

Stimulere til økt aktivitet i frivilligheten

”Frivillighet – en forutsetning for norsk idrett” er overskriften i et av kapitlene i Idrettsmeldingen (Meld.St. 26). Frivilligheten i Sør-Trøndelag Idrettskrets er beregnet til en verdi av kr 850 millioner årlig, dette kan omregnes til 2.200 årsverk.

Dette viser at frivilligheten står sterkt i vår idrettskrets og er en forutsetning for at et stort aktivitetsnivå skal være mulig.

Man ser at flere frivillige deltar på ulike arrangement/idretter. Det vises til at drivkraften kan være at det for mange gir mening, felleskap og kompetanse. Vi ser av ulike undersøkelser at flere nå, spesielt blant de yngre bruker sin deltagelse som frivillig som en del av sin kompetanse og

Trondheim kommune

nettverksbygging for fremtidig utdanning og yrkesvalg.

Organisering

Gjennom studieturer til Bergen, Stavanger og Østersund har arbeidsgruppen erfart at den type arbeid er organisert ulikt i byene (Vedlegg 3). For å ta de strategiske valgene som skal bidra til å oppfylle Trondheim og Sør-Trøndelags ambisjoner om å være en attraktiv arrangementsregion, bør det nedsettes flere fora som skal bidra til å ta de strategiske valgene og sette regionen på kartet når beslutningene om vertskapsby for store nasjonale og internasjonale idrettsarrangement tas. Det forelås fire slike fora:

1) Arbeidsgruppe bestående av de store særkretsene og – regionene, Sør-Trøndelag idrettskrets og de store arrangørene av idrettsarrangement. Arbeidsgruppen skal foreslå prioritering av hvilke arrangement Trondheim og Sør-Trøndelag skal arbeide for å få i fremtiden.

2) En felles møteplass for forbundsstyremedlemmer og andre nøkkelpersoner innenfor idretten i Trøndelag. Denne gruppen er viktig i forhold til hvilke prioriteringer som gjøres sentralt i valg av vertskapsbyer for store idrettsarrangement.

3) Forum for næringsliv og offentlige aktører.

Det finnes mange modeller for å skape en arena eller et forum der næringsliv, idrett og det offentlige kan møtes og arbeide i fellesskap. Utfordringen er ofte å sørge for kontinuitet i slike arenaer. Det bør derfor vurderes å sette opp en modell, i tråd med rammene til NiTs fagråd, som også administreres og drives av NiT; "Fagråd Idrett". Her kan representanter fra regionens næringsliv, idrett, idrettsforskning og offentlige delta. Formålet med fagrådet kan være å legge strategier for bedre samhandling og utnyttelse av hverandres ressurser og kompetanse.

4) Beredskapsfunksjon til støtte ved utarbeidelse av nye søknader.

Beredskapsfunksjonen skal bidra til å utarbeide søknader, både når det er særidretter som står som søker og når kommune eller fylke står som søker. I forbindelse med søknader som OL 2018, Fotball-EM 2016 og Sykkel-VM 2016 er det opparbeidet betydelig kompetanse og databaser i forhold til slikt arbeid som må gjenspeiles i beredskapsfunksjonen. Beredskapsfunksjonen vil operasjonaliseres i en arbeidsgruppe som nedsettes med relevante aktører når en prosess med å utarbeide en søknad til et spesifikt idrettsarrangement igangsettes. Beredskapsfunksjonen skal arbeide proaktivt gjennom å identifisere nye verktøy, holde seg à jour på erfaringer fra idrettsarrangement andre plasser og holde oversikt over mulige idrettsarrangement Trondheim og Sør-Trøndelag kan søke på. Det må utredes videre permanent organisering for en slik funksjon for å samordne arbeidet bedre.

Finansiering

1) I en del større søkerprosesser er kommunen "søkerby". I slike prosesser kreves det både personellmessige og økonomiske ressurser. Dette gjelder også søknadsprosesser der kommunen bidrar med delleveranser til søknaden.

2) Dagen støtteordninger til særidretter som har blitt tildelt store nasjonale og internasjonale idrettsarrangement er ikke tilstrekkelige. Sør-Trøndelag idrettskrets har foreslått at det opprettes et arrangementsfond for særidretter som har blitt tildelt arrangement (Vedlegg 5)

- Arrangementet må være godkjent av Norges Idrettsforbund

Trondheim kommune

- Må være NM, WC, VM eller tilsvarende nivå
- De som søker må ha fått tildelt arrangementet FØR de er søknadsberettiget

Sør-Trøndelag idrettskrets foreslår at et slikt fond skal finansieres av Trondheim kommune, Sør-Trøndelag idrettskrets og Næringsforeningen i Trondheim.

Rådmannen vil blant annet drøfte dette i saken om evaluering av Kulturfondet som vil bli fremmet for politisk behandling våren 2013. I saken vil det vurderes om idrett skal skilles ut fra dagens Kulturfond og ivaretas gjennom et eget fond til idrettsarrangement. I dag er det de største arrangementene som får støtte via kulturfondet (beløp over 100 000 kroner), mens mindre arrangement får støtte via potten for arrangementstøtte.

Spillemidler:

En endring av tippenøkkelen til 64 % har som hovedformål å redusere etterslepet på spillemidler til idrettsanlegg. Etterslepet i Sør-Trøndelag utgjør ca 130 millioner kroner og her utgjør Trondheim kommunes andel omlag 59 millioner kroner. I tid utgjør dette nå et etterslep på ca 3,5 år.

Ved de største arrangementer som for eksempel VM, kan det følge med offentlige tilskudd til utvikling av anlegg.

Nasjonalanlegg er et annet begrep og i Sør-Trøndelag fylke er Granåsen et slikt anlegg. Det som er vedtatt å være nasjonalanlegg er det anlegget som til enhver tid skal ha det neste VM for nordiske idretter er nasjonalanlegg. Dette anlegget mottar så spillemidler.

Konklusjon

For at Trondheim og Sør-Trøndelag skal tiltrekke seg nye nasjonale og internasjonale idrettsarrangement i fremtiden, må det bygges videre på den erfaringsbase og arrangementskompetanse som finnes i regionen. Idretten, næringslivet, kommunen og fylkeskommunen må bli enige om prioriteringer, og gjøre strategiske valg i forhold til hvilke nasjonale og internasjonale idrettsarrangement byen og fylket ønsker å tiltrekke seg, og se dette i sammenheng med utviklingen av idrettsanlegg. Det må være en realisme i forhold til i hvor stor grad disse valgene vil bidra til økt verdiskaping i privat og offentlig sektor og stimulere til økt aktivitet i frivilligheten. For å ta de strategiske valgene som skal bidra til å oppfylle Trondheim og Sør-Trøndelags ambisjoner om å være en attraktiv arrangementsregion, bør det nedsettes flere fora som skal bidra til å ta de strategiske valgene og videre sette regionen på kartet når beslutningene om vertskapsby og vertskapssted for store nasjonale og internasjonale idrettsarrangement tas. Forslaget om å opprette et eget arrangementsfond utredes nærmere.

Rådmannen i Trondheim, 21.12.12

Morten Wolden
kommunaldirektør

Dag Ove Johansen
rådgiver

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Vedlegg: 1. Bakgrunnsdokument
              2. Arrangementsundersøkelsen
              3. Oppsummering studieturer til Stavanger, Østersund og Bergen

Trondheim kommune

4. Arrangementskalkulator
5. Forslag opprettelse arrangementsfond